

ALPENAOODRU

Tematsko glasilo CIPRE

ŠT. 96/2012

Zgodi se naša volja

Kako odločitve s kakovostnim vodenjem postanejo trajnostne

Uvodnik Stran 3

Obrazi Alp

Arnold Hirschbühl: „Ne počutim se tako pomembnega!“ Stran 4

Governance

Placebo ali panacea?

Governance je treba razumeti kot dopolnitev government Stran 5

Primeri dobre prakse iz Alp

Natura 2000 v Trentinu/I Stran 8

Ekonomično varstvo okolja v Logarski dolini Stran 8

Energetska prihodnost v Vorarlbergu v Avstriji Stran 9

Usklajeno upravljanje voda pri Annecyju v Franciji Stran 10

Park Ela v Švici Stran 11

Panorama

Razprave za okroglo mizo – skupaj drug mimo drugega? Stran 12

„Osamosvajanje politične elite je treba preprečiti!“

Pogovarjali smo se z Wilfriedom Marxerjem Stran 14

Primeri dobre prakse iz Alp II

Forumi o gorskem gozdu na Bavarskem in Tirolskem Stran 17

Odbori kot organi odločanja na gorskih območjih v Franciji Stran 19

V Čadrgu so za upravljanje vasi odgovorni sami Stran 19

Pripravljeni poslušati in spoštovati

Ključna vprašanja za procese sodelovanja Stran 19

Pogled s strani

Letos CIPRA praznuje svojo 60. obletnico Stran 20

Drobtinice Stran 22 Pika na I Stran 23 Iz naslednje številke Stran 24

Slika na naslovnici: Christoph Püschner / Zeitenspiegel; Fotografiji str. 2 & 3: Frank Schultze / Zeitenspiegel; Caroline Begle / CIPRA International

Drage bralke, dragi bralci,

ko prvi svečenik v Mozartovi Čarobni piščali vsemogočnega Sarastra vpraša, ali bo mladenič Tamino prestal težko preizkušnjo, kajti on je vendar princ, mu božji modrec odgovori: „Še več, on je človek!“

Vodenje (oz. governance) je pogosto prav tako umetelna stvaritev kot opera. Pojem lahko opišemo, tudi opredelimo, povezan je z dostopom do informacij, s sodelovanjem državljanov in državljanek ter z delitvijo vlog in nalog. Učinke je treba doseči, delovanje uprave in politike med različnimi organi in hierarhičnimi ravni pa med seboj usklajevati. Vodenju dahnejo življenje šele ljudje – definicije, principi in bogovi tega ne zmorejo.

Vodenje zaživi z ljudmi, ki si prizadevajo za ohranjanje in skladen razvoj njihovega okolja. Ko soočajo in želijo prevzeti odgovornost, ko si upajo skupaj poiskati rešitve za zapletene težave, ko se podajo na pogosto dolgo pot do soglasja. Vse to zahteva od političnih in upravnih organov visoko stopnjo socialne kompetence, od vseh udeleženih pa predvsem zaupanje. Pogum ponazarjajo primeri dobre prakse, kot so denimo švicarski parki ali projekt o energetski prihodnosti Vorarlberga – prispevajo pa tudi h krepitvi zaupanja in so dokaz, da je vodenje lahko uspešno.

Vodenje je ena od ključnih tem morebitne strategije za vzpostavitev alpske makroregije, o čemer trenutno poteka razprava. Ta bo morala pokazati rešitve za vprašanja, ki so pomembna za alpski prostor na področju medsektorskih tem, kot so voda, energija, promet in turizem. In v ta namen bo treba zagotoviti vključenost aglomeracij, ki ležijo ob alpskem loku. Sicer pa že današnje območje veljavnosti Alpske konvencije pušča odprta številna vprašanja v zvezi z vodenjem: eno je npr. vključevanje regij in občin v izvajanje Alpske konvencije.

Za CIPRO, vsealpsko nevladno organizacijo, ki se zavzema za življenje v Alpah in med seboj povezuje ljudi, pomeni vodenje vsakdan ter zavezo k nadaljnjemu razvoju alpskega prostora in sosednjih

območij v njegovi okolici. Z zbiranjem in posredovanjem znanja odgovornim in širši javnosti, z delovanjem v mrežah, kot sta Omrežje občin „Povezanost v Alpah“ in Alpsko mesto leta, tako CIPRA pomembno prispeva k dobremu, učinkovitemu vodenju na območju Alp.

Ob prebiranju nove številke naše revije Alpe na odru vam želim veliko prijetnih užitkov in novih spodbud.

Bruno Stephan Walder

Direktor CIPRE International

KOLOFON

Tematsko glasilo Mednarodne komisije za varstvo Alp CIPRE
Izide dvakrat letno v slovenščini, nemščini, italijanščini in francoščini.

Uredništvo: Barbara Wülser (odgovorna urednica), Andreas Götz

Avtorice in Avtorji: Barbara Wülser, Andreas Götz, Urs Fitze, Wolfgang Pfefferkorn, Thom Held, Jürg Minsch, Luigi Casanova, Adolf Gross, Monika Arzberger, Alexandre Mignotte, Marjeta Keršič-Svetel, Nikolaj Midasch, Christian Jeantet, Jean-Claude Guerraz, Carole Piton **Prevodi:** Reinhold Ferrari, Nataša Leskovič-Uršič, Violaine Simon, Maša Valentinčič, Marianne Maier **Lektoriranje:** Carole Piton, Claire Simon, Nina Pirc, Francesco Pastorelli, Caroline Begle **Grafični koncept:** Patrick Reinhardt **Postavitev strani:** Nikolaj Midasch **Tisk:** Gutenberg AG, Schaan/FL **Celotna naklada:** 15.000 izvodov. Ponatis prispevkov je mogoč s predhodnim dovoljenjem in z navedbo vira. Zaželeno je, da nam pošljete avtorski izvod.

Naročilo: Alpe na odru lahko brezplačno naročite pri CIPRI International, Im Bretscha 22, FL–9494 Schaan

CIPRA INTERNATIONAL

Im Bretscha 22, 4646 Schaan, Liechtenstein
E-Mail: international@cipra.org **Web:** www.cipra.org
Tel.: 00423 237 53 53 **Fax:** 00423 237 53 54

NACIONALNI ODBORI

CIPRA Österreich c/o Umweltdachverband
Strozzigasse 10/7-9, A-1080 Wien
Tel.: 0043 1 401 13 36 **Fax:** 0043 1 401 13 50
E-Mail: oesterreich@cipra.org **Web:** www.cipra.at

CIPRA Schweiz Postfach 22, CH-3800 Interlaken
Tel.: 0041 33 822 55 82 **Fax:** 0041 33 822 55 89
E-Mail: schweiz@cipra.org **Web:** www.cipra.org/ch

CIPRA Deutschland Heinrichgasse 8, D-87435 Kempten/
Allgäu **Tel.:** 0049 831 52 09 501 **Fax:** 0049 831 18 024
E-Mail: info@cipra.de **Web:** www.cipra.de

CIPRA France 5 Place Bir Hakeim, F-38000 Grenoble
Tel.: 0033 476 42 87 06 **Fax:** 0033 476 42 87 06
E-Mail: france@cipra.org **Web:** www.cipra.org/fr

CIPRA Liechtenstein c/o LGU
Im Bretscha 22, FL–9494 Schaan
Tel.: 00423 232 52 62 **Fax:** 00423 232 52 26
E-Mail: liechtenstein@cipra.org **Web:** www.cipra.li

CIPRA Italia c/o Pro Natura,
Via Pastrengo 13, I-10128 Torino
Tel.: 0039 011 54 86 26 **Fax:** 0039 011 503 155
E-Mail: italia@cipra.org **Web:** www.cipra.org/it

CIPRA Slovenija Trubarjeva 50, SI-1000 Ljubljana
Tel.: 00386 59 071 322 **Fax:** 00386 59 071 321
E-Mail: slovenija@cipra.org **Web:** www.cipra.org/sl

REGIONALNI ODBOR

CIPRA Südtirol / Alto Adige c/o Dachv. für Natur- und
Umweltschutz, Kornplatz 10, I-39100 Bozen / Bolzano
Tel.: 0039 0471 97 37 00, **Fax:** 0039 0471 97 67 55
E-Mail: info@umwelt.bz.it **Web:** www.umwelt.bz.it

PODPORNI ČLAN

Nederlandse Milieu Groep Alpen (NMGA)
Keucheniushof 15, NL-5631 NG Eindhoven
Tel.: 0031 40 281 47 84 **E-Mail:** nmga@bergsport.com,
Web: www.nmga.bergsport.com

„Ne počutim se tako pomembnega!“

V Krumbachu naj bi prvotno uredili kopalni ribnik, izpeljali pa so projekt oživitve nizkih in visokih barij. Za Arnolda Hirschbühla, župana te vorarlberške občine, je sodelovanje domačih prebivalcev v procesu sprejemanja pomembnih odločitev bistvenega pomena.

V Krumbachu – ta šteje 1.000 prebivalcev – se vsi poznajo in skupaj tudi iščejo rešitve. „Zadovoljen sem, ko se nam posreči doseči enotnost,“ pove Arnold Hirschbühl (56), ki zase pravi, da je v tem procesu le „majhna riba“. Funkcijo župana vorarlberške občine, opravlja že sedemnajsto leto.

Sedi na leseni klopi v barjanski sobi, preprosti in nezastekljeni leseni kocki, ki si jo je zamislila skupina domačih arhitektov. Skozi odprtino, ki sega do tal, se pogled odpira na barje Salgenreute. Kdo ve, kje drugje bi namesto barja raje uredili kopalni ribnik – tak je bil vsaj predlog lokalnih gostincev, ki so tako pač želeli nekaj ponuditi številnim dnevnim gostom.

Pa bi taka umetelna struktura sploh sodila v vaško okolje? Pravice, da bi sam odločil o tem, si Arnold Hirschbühl ni lastil, zato so bili k sodelovanju povabljeni zunanji svetovalci, začela pa se je tudi javna razprava. V postopku oblikovanja razvojnih usmeritev občine se je hitro pokazalo, da je poglavitni kapital občine njena naravna in kulturna pokrajina, ki ponekod sega prav do vaškega središča. Največje naravne zaklade Krumbacha, nizka in visoka barja, je bilo zato nujno vključiti v turistično ponudbo kraja.

Barje in 14 klopi z informacijskimi tablamami ustvarjajo preprosto infrastrukturo. Vrsta prireditev, vsako leto z drugo vsebino, in krajši vodič po barju le še dodatno spodbujajo k raziskovanju krumbaške pokrajine – število obiskovalcev se od odprtja pred štirimi leti vsako leto le še povečuje.

SODELOVANJE JE ČASOVNO OMEJENO

Iskanje rešitev v korporativnem procesu za avstrijske občine pa le ni tako samo po sebi umevno. Razen pri občinskih volitvah zakoni ne predvidevajo neposrednega sodelovanja prebivalcev, a po prevzemu županske funkcije pa je Hirschbühl predlagal prav to: da bi

krajani sodelovali v procesu sprejemanja najpomembnejših odločitev. Tako so se začeli posvetovalni zbori občanov, ki se odslej sklicujejo enkrat letno in so sedaj že nekaj povsem samoumevnega. Hirschbühl ocenjuje, da so tovrstne izkušnje nadvse pozitivne. Občani so praviloma pripravljeni aktivno sodelovati v prizadevanjih za blaginjo skupnosti, a iz vsake stvari se lahko naučimo še kaj novega: „Ljudje ne želijo biti več trajno dejavni. Pridobimo jih lahko za časovno omejen projekt, pri katerih navdušeno sodelujejo, nato pa se spet umaknejo.“

Svet občanov, ki je bil prvič sklican lansko leto, tako spremembo v načinu razmišljanja upošteva. Po naključnem vzorcu najprej izberejo krajane in jih povabijo k sodelovanju pri novem projektu. Tokrat gre za gradnjo večgeneracijskega naselja, pri katerem bodo upoštevali spremenjene bivalne razmere starejših prebivalcev. Arnold Hirschbühl dodaja: „Skupina nas v zvezi s tem spodbuja, da bi več pozornosti namenili socialnim vidikom skupnega življenja, tudi pri gradnji objektov, torej se bo treba zavzeti za skupni prostor za druženje.“ ▲

Urs Fitze

Tiskovni urad Seegrund

DOLGA LETA PRIZADEVANJ

56-letni Arnold Hirschbühl, po poklicu kmet, je župan avstrijske občine Krumbach postal leta 1995 in od takrat dalje si skupaj z občinskimi organi prizadeva za intenzivnejše vključevanje prebivalcev v procese odločanja in izvrševanja občinskih politik.

Krumbach je na razpisu Omrežja občin „Povezanost v Alpah“, katerega član je postal leta 2003, za projekt oživitve domačega barja pridobil finančno podporo v višini 10.000 evrov. Barjansko območje je del naravnega parka Nagelfluhkette, ki se razteza prek avstrijsko-nemške meje in sega do Allgäu. Krumbach ima okoli 1.000 prebivalcev.

www.krumbach.at (de)

www.naturpark-nagelfluhkette.info (de)

Razglabljanje o skupnih rešitvah: udeleženci delavnice v Vorarlbergu v Avstriji so iskali strategije za načine, kako zmanjšati promet na lokalni podeželski cesti.

Placebo ali panacea?

O vodenju oz. governance govorijo danes vsi. Territorial, local, urban, european, global governance, v zadnjem času tudi climate governance – sodelovanje ljudi v procesih odločanja naj bi izboljšalo svet. A kaj se pravzaprav skriva za tem pojmom ter kakšne možnosti in pasti čakajo tistega, ki se bo soočil s temi procesi?

Pojem governance je v politiko in upravo vstopil najpozneje v začetku devetdesetih let prek svetovne banke, ki je „good governance“ razglasila kot pogoj uspešnega gospodarskega razvoja in pri tem izhajala iz osnovnega izhodišča, da je za razcvet gospodarstva potrebna najmanjša možna mera institucij vladavine prava in demokratičnih institucij.

Evropska unija je svoj koncept vodenja leta 2001 predstavila v beli knjigi European Governance in ga predložila v javno razpravo. Razlog za to je bilo dejstvo, da so državljani in državljanke začeli izgubljati zaupanje v politične institucije in stranke, kar velja zlasti

za Evropo. Zaradi v tistem obdobju nameravanega širjenja EU na vzhod naj bi načelo vladanja delovalo kot katalizator za reformo institucij EU.

VSAKEMU SVOJO GOVERNANCE

Splošno veljavne definicije vodenja (governance) zaenkrat ni (gl. uokvirjeno besedilo). Pojem je nejasen, vzrok za to so predvsem kompleksnost povezav in različni vidiki, s katerih se ta tematika ocenjuje. Različna je tudi uporaba v praksi.

Izhajajoč iz bele knjige Evropske unije, pojem good governance po-

PET NAČEL DOBREGA VODENJA (GOOD GOVERNANCE):

Odprtost: prosti dostop do informacij, povezanih z okoljskimi vprašanji, sodelovanje v upravnih postopkih v zvezi s projekti, ki vplivajo na okolje, možnost vložitve tožbe zaradi povzročene okoljske škode ter preglednost upravljanja in jasnost odločitev.

Sodelovanje: pravično vključevanje organizacij civilne družbe (NVO, državljanske pobude, udeleženi) v oblikovanje in izvajanje načrtov, programov in projektov.

Odgovornost: jasna porazdelitev vlog in nalog v okviru zakonodaje in pri izvajanju.

Učinkovitost: prenos odgovornosti in pristojnosti odločanja na udeležene subjekte ali najbližjo krajevno ali vsebinsko raven.

Medsebojna usklajenost: uskladitev delovanja uprave in politike med različnimi organi in hierarhičnimi ravni.

meni vodenje in upravljanje, ki temeljita na odprtosti, sodelovanju, odgovornosti, učinkovitosti in medsebojni usklajenosti (gl. uokvirjeno besedilo levo/desno spodaj); pri tem so vsa dejanja v stalnem procesu pretoka oz. izmenjave informacij med politiko, upravo, civilno družbo in udeleženi subjekti.

ZGLED DAJEJO ŠTEVILNI

V zadnjih petnajstih letih so na procese političnega nadzorovanja vedno bolj vplivale ideje in načela koncepta vodenja. Tako je na primer vedno več občin in regij, ki razvijajo koncepte sektorskega ali prostorskega razvoja v okviru kooperativnih procesov, v katere vključujejo različne interesne skupine – primeri za to so lahko projekt Energetska prihodnost Vorarlberg (Energiezukunft Vorarlberg) (gl. str. 9), pogodbe o ohranjanju rečnih voda in agencije za vodo v Franciji (gl. str. 10 in 19) ali pa avstrijski koncept prostorskega razvoja 2011.

Tudi pri spornih infrastrukturnih in drugih projektih se skorajda ni več mogoče izogniti postopkom za reševanje konfliktov oz. izvedbo mediacije. Tovrstni primeri so, denimo, mediacija v primeru varovalnega gozda na območju Hintersteina v Nemčiji ali pa projekt varstva pred visokimi vodami v Samedanu v Švici, ki je predstavljen tudi v 3. poročilu CIPRE o Alpah. Projekti dobre prakse na področju sobivanja narave in človeka pri oblikovanju zavarovanih območij so švicarski park Ela (gl. str. 11), italijanska mreža parkov v Trentinu in slovenski park Logarska dolina (oba primera – gl. str. 8), navsezadnje pa bi lahko tudi aktualno idejo o makroregionalni strategiji za območje Alp lahko šteli kot poskus izboljšanja sodelovanja med različnimi akterji v Alpah v smislu dobrega vladanja.

TRNOVA POT

Vodenje se najprej začne pri nas samih. Gre za to, ali smo pripravljeni z drugimi sodelovati, s tem pa tudi sklepati kompromise. Pri tem se takoj pojavi vprašanje lastnega odnosa in sposobnosti za vzpostavitve zaupanja v druge in pridobitve njihovega zaupanja. Z drugimi bomo sodelovali, če bomo zato lažje dosegli lastne cilje. Pogoj je, da svoje cilje sploh poznamo in jih predstavimo drugim. Poskušati uresničevati koncept dobrega vodenja torej pomeni sodelovati. Ali pri tem ne obstaja nevarnost, da nas bodo močnejši na lahek način premagali in nas prelisičili v pogajalskih procesih za okroglo mizo? Prav za NVO in druge civilnodružbene organizacije, ki sodelovanje že od nekdaj energično zahtevajo, pomeni vključitev v postopke sodelovanja velik izziv, kajti tu ni mogoče s protestnimi dejanji doseči ničesar; obstajajo namreč pravila igre, ki jih je treba spoštovati. Primer: če je v okviru postopka sodelovanja določen potek trase ceste, stališče, da nova cesta sploh ni potrebna, največkrat ni umestno.

KONEC DOBER, VSE DOBRO?

Ne tako redko je posledica takšnih pravil igre prav to, da se o dejanskih spornih vprašanjih pogajanja vodijo kot o dozdevno nevtralnih vprašanjih, za katera bi moral obstajati nedvoumen odgovor, ki se glasi „Pravilno“ ali „Napačno“. Kritiki opozarjajo, da je s tem zanika-

Procesi vodenja razkrivajo tudi različne interese.

Fotografija leva stran: Frank Schultze / Zelenspiegel; desna stran: Frank Schultze / Zelenspiegel

Skupaj skrbeti za prostor: governance pomeni, da zainteresirani postanejo partnerji.

na politična vsebina spornega vprašanja, s tem pa tudi obstoječe asimetrije v strukturi oblasti. „Mehki“ argumenti varstva okolja, na primer civilnih iniciativ, nevladnih organizacij in podobnih skupin, so v primerjavi s „trdimi“ ekonomskimi argumenti, ki nevarnost izgube delovnih mest še podkrepijo s konkretnimi številkami, manj prepričljivi, zato je za te skupine značilno dvotirno delovanje: po eni strani aktivno sodelujejo v organiziranih procesih, a po drugi strani ne opustijo mobilizacije ljudi, če to sredstvo ocenjujejo kot primerno. Da bi se lahko civilna družba alpskega prostora v večji meri vključevala v procese odločanja, morajo sodelujoči najprej spoznati, da tovrstna prizadevanja sprostijo vire in da so za vse koristna. Poleg tega bo treba poskrbeti, da bodo odgovorni zmožni nadzorovati te procese, ne nazadnje pa so za strokovno spremljanje potrebne strukture in organizacije, s tem pa zadostni kadrovski, finančni in intelektualni viri. ▲

Wolfgang Pfefferkorn
CIPRA International

PREPLETAJOČI SE PROCESI

Vodenje (governance) danes pogosto razumemo kot protipomenko vladi (government). Če se nazorno izrazimo, pomeni tukaj vlada staro, zarjavelo, neučinkovito birokratsko državo, kjer se odločitve sprejemajo togo, od zgoraj navzdol, zato so neživljenjske in odtujene državljanom. Nasprotno pa vodenje pomeni težnjo po vitki, učinkoviti in predvsem demokratični državi, kjer so zelo pomembni neformalni, prožni procesi. Vodenje predvideva veliko mero samoupravljanja, je izrazito decentralizirano in spodbuja idejo (regionalnega) sodelovanja v obliki iskanja soglasja. Dejansko vodenje opozarja na splošno spremenjeno razumevanje upravljanja in vodenja: tudi državne inštitucije se vedno bolj vidijo v vlogi akterjev v mrežah akterjev. Dejavnosti države se vedno bolj usmerjajo v moderiranje in upravljanje civilnodružbenih pogajalskih procesov. S tega vidika pa je mogoče tudi pojasniti trenutno rast sodelovanja z javnopravnimi osebami ali prenos upravnih organov v večinomoma zasebnopravne agencije.

Mreženje naravnih parkov

Prebivalci Trentina stopajo na področju varstva narave na nove poti: mreža trentinskih zavarovanih območij prinaša dodano vrednost celotnemu območju od gorskih vrhov do dolin. Novi vzorci in nove oblike sodelovanja prinašajo raznovrstne rezultate.

Mreža trentinskih zavarovanih območij občutno presega koncept upravljanja zavarovanih območij, saj omogoča razvoj, ki ne zahteva ustanavljanja novih upravljavskih organov. Ko je Avtonomna pokrajina Trento vzpostavila platformo vodenja, se je ta tudi odzvala na zahteve okoljevarstvenikov, kar pomeni, da so pomembni akterji s tamkajšnjega območja skupaj s pokrajinskimi uradi v okviru platforme pripravili usmeritve za upravljanje in medsebojno povezovanje trentinskih zavarovanih območij. Raziskovalci, znanstveniki in gospodarstveniki tako skupaj izvajajo ukrepe, s katerimi bi lahko ohranili dragocena naravna območja. Pokrajina Trento pa je omogočila tudi praktično izvajanje usmeritev, zapisanih v Protokolu Alpske konvencije o varstvu narave in urejanju krajine, kar je doslej edinstven primer na območju Alp. Vzpostavitev mreže Natura 2000 v Trentinu uvaja novo obliko varstva okolja in pokrajine, ki temelji na preglednosti, sodelovanju in skupnih odločitvah lokalnih in centralnih organov oblasti. Trentinski

prebivalci in združenja imajo pri sprejemanju odločitev in njihovih učinkov odločilno vlogo, tudi kar zadeva delovna mesta in zaposlovanje. Med najpomembnejšimi rezultati te akcije, ki še poteka, je oblikovanje posebnih metod in načinov sodelovanja na področju varstva narave. Tako lastniki zemljišč iščejo soglasje v okviru prostovoljnih združenj, mnenje vseh zainteresiranih se oblikuje v javni razpravi, razvoj krajevnih parkov, rečnih parkov, geoparkov ali kmetijskih parkov pa poteka v sodelovanju z regionalnim gospodarstvom, kmetijstvom, gozdarstvom in turizmom.

Luigi Casanova
Podpredsednik CIPRE Italija

Logarska dolina: pametno varstvo narave

Da bi ohranili izjemno kakovostno krajino, so leta 1987 v Logarski dolini ustanovili krajinski park. To pa ni odpravilo težav zaradi vse večjega in nenadzorovanega turističnega obiska. Leta 1992 so domačini, ki so bili obenem tudi lastniki zemljišč in podjetij, ustanovili podjetje Logarska dolina, d.o.o. in pridobili koncesijo za upravljanje zavarovanega območja. Ustanovitev gospodarske družbe, ki je prevzela tudi razvojne naloge in povezala lastnike kmetijskih posestev, podjetnike in investitorje na področju turizma, je inovativna oblika upravljanja ne le za Slovenijo, temveč za celoten alpski prostor. Podjetje je bilo večkrat nagrajeno, tako tudi leta 2005 v projektu CIPRE Prihodnost v Alpah. Po mnogih uspehih pa je družba Logarska dolina, d.o.o., leta 2011 zašla v finančne težave, zato se postavlja vprašanje, ali bo v času ekonomske krize še lahko sledila začrtanemu trajnostnemu razvoju ter ohranjanju kulturnih in naravnih vrednot. ▲

Marjeta Keršič-Svetel
Podpredsednica CIPRE International

Naravni park Logarska dolina
upravljajo domačini.

Obetavno: inteligentna tehnologija na strehi, zmerna poraba energije v hiši in odprt pristop njenih stanovalcev – to je kmetija v dolini Grosses Walsertal.

Z učinkovitim vodenjem do energetske neodvisnosti

Le malo katera tema tako močno vpliva na vsa področja našega življenja kot varstvo podnebja. Odgovornost je pomembna predvsem tam, kjer so količine izpustov plinov na prebivalca še posebno velike, na primer v Alpah. Projekt Energetska prihodnost Vorarlberg je tako poskus, da bi se te odgovornosti začeli tudi zavedati.

Za najvišjo dopustno mejno vrednost na področju varstva podnebja velja cilj, ki zahteva ustavitev globalnega dviga temperature pri največ dveh stopinjah Celzija. V ta namen bomo morali izpuste CO₂ v industrijskih državah do leta 2050 zmanjšati za 80 do 95 odstotkov, kar seveda pomeni korenito spremembo naših življenjskih navad in našega ravnanja na ekonomskem področju. Pri tem ne gre več le za vprašanje pametnih tehnologij, temveč tudi za sisteme vrednot in navade vsakega posameznika. Tak proces preoblikovanja morajo zato sprejeti vsi prebivalci, ga podpreti in sodelovati pri njegovem oblikovanju, to pa spet zahteva spremembo demokratičnih procesov odločanja. Politika tako vse bolj prevzema vlogo moderatorja v procesih preoblikovanja, ki se usmerjajo v določene cilje.

BREZ OVIR IN OMEJITEV
Prvi koraki v to smer so bili storjeni v okviru projekta Energetska prihodnost Vorarlberg. Program je pravzaprav proces razvoja in oblikovanja trajnostne energetske oskrbe, ki ga je naročila deželna vlada. Najprej je bila zasnovana vizija procesa: preučiti je bilo treba, kaj je na podlagi danes razpoložljivega znanja mogoče oceniti kot možnosti za leto 2050, ne da bi pri tem upoštevali ovire, kot so ekonomske, pravne in politične omejitve obstoječega stanja. V ta namen se je zvrstilo deset delavnic. V abstraktnem prostoru z vzpostavljenimi pravili igre naj bi se udeleženci odtrgali od interesov, ki jih zastopajo. Drugo načelo procesa je bilo, da vodstvo programa ne posega v dogajanje, saj se na ta način krepi občutek odgovornosti. Taka je bila vsaj ideja procesa. Z vidika vodstva projekta je delo v skupinah privedlo do presenetljivih rezultatov: načrt energetske oskrbe, ki v letni bilanci v celoti temelji na obnovljivih virih energije, je izvedljiv in to spoznanje je vorarlberški parlament uporabil kot izhodišče za soglasno sprejet sklep, da se energetska samozadostnost Vorarlberga zapiše kot strateški cilj.

NAKLJUČEN IZBOR PREDSTAVNIKOV
Med oblikovanjem procesa vizije je bilo organiziranih tudi več t. i. državljskih svetov. Na podlagi statistično reprezentativnega vzorca so izvajalci projekta pozvali občane, da obravnavajo izhodiščno stanje, tj. podnebne spremembe, pomanjkanje energije itd., in strategije, za katere menijo, da so nujno potrebne. Natančnost analize in kakovost predlaganih strategij sta navdušili, razprava pa je pokazala, da je pri iskanju predlogov za različne ukrepe vedno prevladalo načelo javnih in splošnih koristi. Vse to poraja zaupanje, da se bo sodelovanje v procesih odločanja širilo, obenem pa spodbuja politiko, da bo v procesih celovitih sprememb državljane upoštevala v večji meri. ▲

Adolf Gross, Bregenz/A
Pooblaščenec za področje energije in varstva podnebja pri Zvezni deželi Vorarlberg
Vodja programa Energetska prihodnost Vorarlberg

www.energiezukunft-vorarlberg.at (de)

Raba vode iz jezera Annecy je pogodbeno urejena.

Usklajeno upravljanje vodá

Voda je last vseh in nikogar. Da bi preprečili konflikte, ki nastajajo pri porazdelitvi in izkoriščanju tega naravnega vira, so se akterji v Franciji s sklenitvijo posebne pogodbe dogovorili za usklajeno delovanje. To sedaj velja tudi za Annecyjsko jezero in porečje reke Fier.

Annecy, ki leži ob istoimenskem jezeru, je preprežen s številnimi kanali. Ti se deloma napajajo z vodo iz Fiera z izviro na vzhodu v pogorju Aravisa. Reka si s pomočjo več pritokov utira pot skozi dve soteski in središče mesta, nato pa zavije proti zahodu proti Roni. Izkoriščanje rečne in jezerske vode je porazdeljena nepravilno, stanje voda pa se slabša, zato so lokalni akterji leta 2009 sklenili posebno pogodbo, t. i. contrat de bassin, in se s podpisom zavezali k skupnemu upravljanju vodá na porečju Fiera in območju Annecyjskega jezera. Odbor, t. i. comité de bassin, sestavlja 58 članov s področja upravljanja in rabe vodá. Odbor je pomemben forum za dialog in izmenjavo izkušenj na območju, kjer so pristojnosti razdeljene na različne ravni, področja ukrepanja pa se prekrivajo. Comité de bassin omogoča usklajeno izvajanje postopkov pri skupnem oblikovanju akcijskega programa.

STALNA PRIZADEVANJA SO NUJNA

Člani odbora imajo pomembno povezovalno vlogo: interesne skupine s svojega področja obveščajo o razpravah in rezultatih, odbor

pa seznanjajo s pričakovani in idejami teh skupin, preizkušajo pa tudi nove oblike sodelovanja javnosti v postopkih odločanja. Manjši operativni odbori, ki lahko delujejo bolj fleksibilno, naj bi za sodelovanje v okviru te pobude pridobivali zainteresirane državljane, ribiče, kmete, obrtnike itd.

Seznam ukrepov, ki je omejen na čas izvajanja projekta, seveda ne zadostuje. Da pa bodo ti ukrepi imeli trajen učinek, je potrebna dolgoročna komunikacijska strategija. Pri tem gre za številne vidike: najprej je treba razviti dinamiko skupnega delovanja, ki bo npr. spodbujala dialog med kmeti, lastniki gozdov, ribiči, upravljavci žičniških naprav in proizvajalci pitne vode. Poleg tega je treba državljane in uporabnike ozaveščati o odgovornem ravnanju z vodo. Eden od primerov za to je ureditev učne poti na pobrežju enega od potokov, na kateri se lahko obiskovalci poučijo, od kod pravzaprav prihaja voda, ki priteče iz domače pipe.

OKVIR ZA DELOVANJE NA LOKALNI RAVNI

Za porečje Chérana, glavnega pritoka reke Fier, so pred nekaj leti prav tako sklenili pogodbo contrat de bassin, v okviru katere je okoli 4.800 šolarjev na pohodih in predavanjih spoznavalo problematiko vode kot naravnega vira. Postavljena je bila tudi potujoča razstava z naslovom Quel Chéran pour nos enfants? (Kakšno reko Chéran bomo pustili našim otrokom?), katere namen je ozaveščanje otrok in odraslih o pomenu in ohranjanju vodá.

Contrat de bassin daje torej nove spodbude na področju upravljanja vodá, a še vedno ustvarja le okvir, ki določa pogoje za razvoj vodenja (governance) na lokalni ravni. Vsak tovrstni comité de bassin bo zato moral sam poiskati ustrezne instrumente za izvajanje ukrepov. ▲

Christian Jeantet

predsednik Comité de bassin du Fier et du lac d'Annecy

Jean-Claude Guerraz

predsednik Syndicat Mixte du Chéran

DELOVANJE NA LOKALNI RAVNI

Contrat de bassin označuje pogodbo med upravljavci vodá, finančnimi partnerji in državo. Podpisniki pogodbe se zavežejo, da bodo izvajali in podpirali ukrepe za izboljšanje kakovosti vode ter upravljali in urejali vodotoke in mokrišča. Z vsako pogodbo se ustanovi poseben comité de bassin. Postopek poteka v skladu z načeli Okvirne direktive EU o vodah: delovanje, usklajeno na mednarodni in medregionalni ravni v celotnem porečju, spodbujanje in podpora lokalnim ukrepom, spodbujanje posvetovanj in sodelovanje javnosti.

Iz središča družbe

Sodelovanje civilne družbe potrebuje korenito spremembo zornega kota: razvoj mora izhajati iz središča družbe. V procesu odločanja naj zato ne bi smela sodelovati civilna družba, temveč naj bi organi oblasti in strokovnjaki sodelovali v procesu prebivalcev. Vidike takega koncepta lepo ponazarja nastanek švicarskega parka Ela.

Trije prostorski načrtovalci, ki so sodelovali pri reviziji osnutka prostorskega načrta za kanton Graubünden, niso hoteli čakati, da ga bo vlada sprejela in s tem propagirala vzpostavitev regijskih parkov kot eno od razvojnih možnosti. Njihovo pobudo je prebivalstvo trijezičnih švicarskih regij Albulatal in Surses dobro sprejelo – ideja načrtovalcev je postala projekt regije. Po mesecih razgovorov in iskanj je vendarle prišel trenutek, ki bi lahko, ko nastopi, premikal svetove.

Na delavnici, ki so se je udeležili kmetje obeh dolin, je ekološki kmet Bruno Salis dejal takole: „Vsi ti načrti so zelo prepričljivi in kažejo, koliko vrednot imamo pri nas. Najvažnejšega pa vseeno ne pokažejo.“ Demonstrativno je potisnil od sebe dokumente in nadaljeval: „Namreč dejstva, da smo park MI.“ Njegove zadnje besede so v zbrane udarile kot strela – od tistega trenutka je park Ela postal njihov projekt. Domačini so prevzeli krmilo v svoje roke. Regijski načrtovalci, svetovalci za turizem, predstavniki organizacije Pro Natura in kantonov so v procesu in pri ustvarjanju konkretnih zamisli rade volje postali potrpežljivi inštruktorji. Več ne. Še dolga leta je slogan „MI ...!“ veljal za referenčno točko, če se je pojavil dvom o pomenu njihove vloge. Leta 2012 je park priznala država in od takrat dalje velja: „Wir sind Park. Nous ischan igl parc. Siamo il parco. Mi smo park.“

SODELOVANJE ORGANOV OBLASTI IN STROKOVNJAKOV

Iz samega jedra zgodovine parka Ela se da izpeljati temeljit preobrat na področju vodenja (governance): pa ne govorimo o „participaciji civilne družbe“, še zlasti ne o participaciji, h kateri organi oblasti državljane in državljanke vabijo na patriarhalen način. Izhodiščna točka in stalno središče delovanja so „local heroes“, aktivna postavka civilne družbe. Način mišljenja, ki temelji na pristopu „top down“ v nasprotju z „bottom up“ (torej od „spodaj navzgor“ proti „z vrha navzdol“), je presežen v prid razvoju, ki izhaja iz samega središča družbe. Omenjeni preobrat pomeni, da so organi in strokovnjaki tisti, ki participirajo. „Vodenje“ potem pomeni, da je treba

Švicarski park Ela je skupni projekt.

najprej z empatijo spodbujati lokalne akterje, da odkrijejo svoje želje, ustvarjalno moč in zaupanje, da lahko – kot ustvarjalci – vzamejo prihodnost v svoje roke. Temu sledi spremljanje, dajanje vsebinskih spodbud in zagotavljanje podpore na nadregionalni ravni pri vzpostavljanju mrež.

Vsaka regija mora razvijati lastne oblike vodenja, odvisno pač od svojega zgodovinskega, kulturnega, prostorskega in političnega konteksta ali od svojih specifičnih nalog. Torej stran od dobrih praks, ki prihajajo od drugod, in čim bliže domačim, lokalnim talentom. Pri tem pa je treba imeti ves čas v mislih, da mora biti lokalni vidik vključen v regionalne, nacionalne in vedno bolj tudi mednarodne strukture in miselnost. Zato je potrebno zaupanje ne le med lokalnimi akterji, ampak tudi med različnimi institucionalnimi ravni: od državljanov do občine, regije, kantona, vse do zvezne ravni in obratno. Zato so potrebni regionalni ali zunanji posredniki, ki pomagajo vzpostaviti to obojestransko zaupanje in začetno iskro evforije varujejo pred posegi politike, tako da se lahko razplamti v skupni in – v najboljšem pomenu besede – podjetniški ogenj. In ko perspektivne ideje civilne družbe nazadnje postanejo zavezujoče v občinah, kantonih in državi, lahko govorimo o večnivojskem vodenju (multilevel governance), pri katerem prihodnji razvoj izhaja iz lokalnega. Takrat lahko večnivojskost pomeni nekaj pozitivnega za vse in na vseh ravneh. Bruno Salis je to povedal z besedami: „S parkom je življenje postalo bolj vznemirljivo.“ ▲

Thom Held, prostorski načrtovalec,

Jürg Minsch, ekonomist

sta raziskovalca trajnostnega razvoja in demokratičnih procesov in delujeta v Zürichu/CH. Held je pri projektu Parc Ela sodeloval v njegovi začetni fazi, nato v vlogi opazovalca in poročevalca

www.denkallmend.ch (de)

www.parc-ela.ch (de)

Razprave za okroglo mizo – skupaj drug mimo drugega?

Pri pogajanjih o vodenju gre lahko marsikaj narobe. Včasih prihaja do nesporazumov, pogosto pa želijo udeleženci okrogle mize enostavno nekaj drugega. Če se pojavijo nesoglasja, jih je treba odpraviti v interesu vseh udeležencev: kdor se odpove na kratek rok, pridobi dolgoročno. Ali povedano z besedami družboslovca Helmuta Willkeja: „Sodelovanje je civilizirani egoizem.“

MEDIJI

ponavadi želijo ...

- najnovejše, sveže zgodbe,
- politiko v smislu teatra (dobro proti zlu);

redko želijo ...

- ponazarjati zapletene povezave,
- veliko kontaktnih partnerjev;

pogosto ne upoštevajo ...

- omejenosti manevrskega prostora politikov,
- dejstva, da se agenda ne ravna po njihovem proizvodnem načrtu.

NVO

ponavadi želijo ...

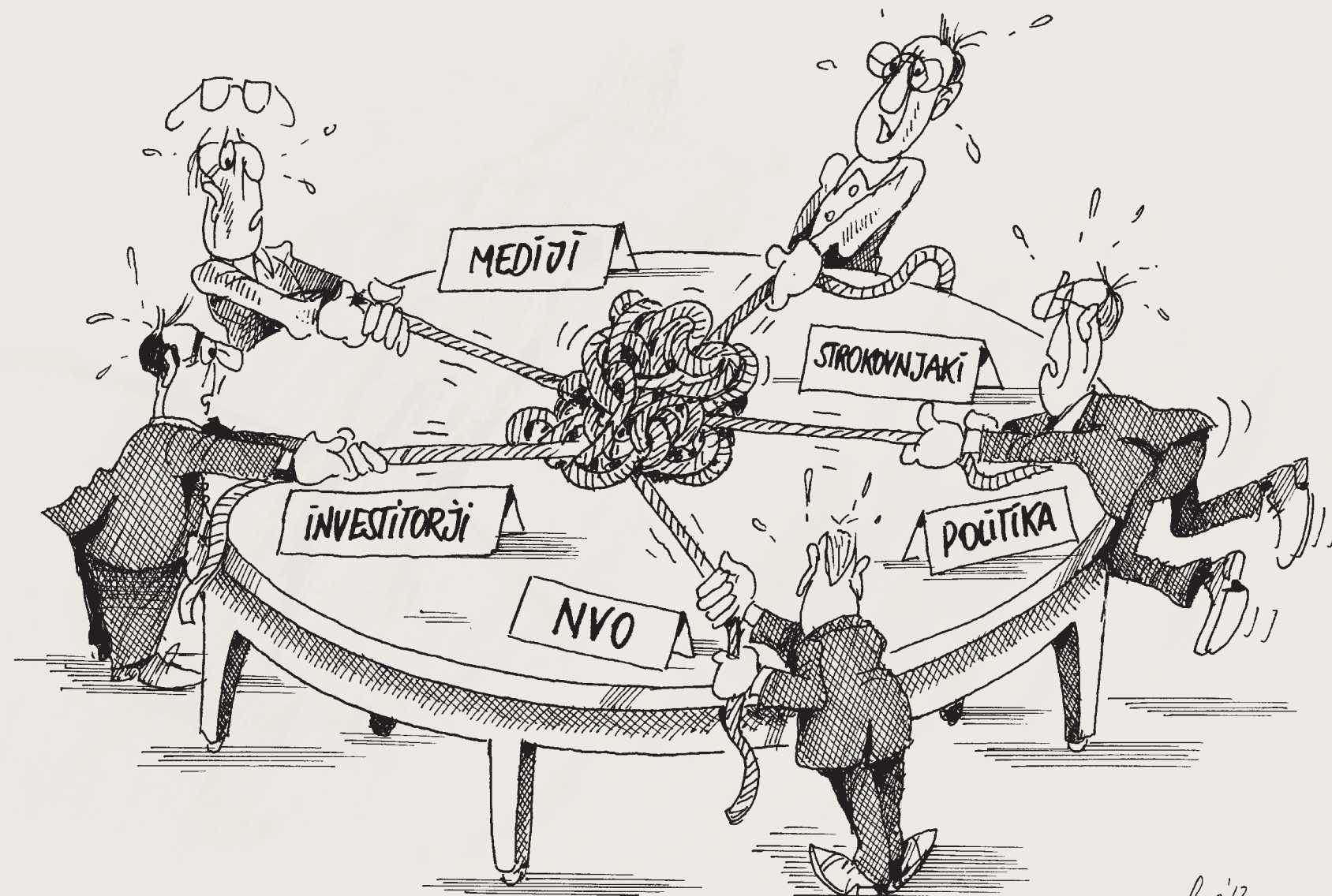
- vplivati na politiko,
- biti deležne priznanja javnosti,
- visoko stopnjo odgovornosti za vse,
- biti obravnavane kot predstavniki prebivalstva;

redko želijo ...

- da jih ovirajo drugi akterji,
- nejasno oblikovane cilje,
- izjeme v pravilih za druge akterje,
- vključevanje interesov, ki niso del njihovih prednostnih nalog;

pogosto ne upoštevajo ...

- resničnih ali domnevnih ovir pri drugih udeleženceh,
- veljavnih pogodb ali kompleksnih pravnih položajev,
- omejenosti manevrskega prostora politikov.

Za okroglo mizo vlečejo vsi v isto smer!

STROKOVNJAKI

ponavadi želijo ...

- strokovni ugled,
- naročila;

redko želijo ...

- pogledati preko plotu lastnega strokovnega področja,

pogosto ne upoštevajo ...

- celovitosti političnega delovanja,
- časovnih omejitev.

POLITIKI

ponavadi želijo ...

- prisotnost medijev,
- opazne projekte;

redko želijo ...

- sprejemati nepriljubljene odločitve,
- imeti pravila, ki jim omejujejo lasten manevrski prostor,
- sprejemati dokončne odločitve;

pogosto ne upoštevajo ...

- izvedljivosti,
- dolgoročnih učinkov,
- časa, ki je potreben za izvedbo ukrepov.

INVESTITORJI

ponavadi želijo ...

- hitro odobritev,
- finančna sredstva v najkrajšem možnem času,
- jasno zastavljene okvire in gotovost pri načrtovanju;

redko želijo ...

- administrativna bremena,
- vsebinske predpise,
- izpolnjevanje obveznosti javnih storitev v smislu nadomestila za javna sredstva;

pogosto ne upoštevajo ...

- negativnih posledic za tiste dele prebivalstva, ki ne pripadajo njihovi ciljni skupini.

Besedilo: Prirejeno po Wolfu Huberju, Urad predsednika zvezne vlade, Dunaj 2007
Karikatura: Silvio Raos; Fotografija v ozadju: Darko Todorović

Razprave povezujejo ljudi, je prepričan Wilfried Marxer.

„Osamosvajanje politične elite je treba preprečiti!“

Razkorak med politično elito in prebivalstvom lahko pripomorejo odpraviti neposredne oblike demokracije sodelovanja prebivalcev v procesu odločanja. **Wilfried Marxer** je zagovornik širjenja neposredne demokracije, ki naj sega od lokalne do mednarodne ravni, ne nazadnje zaradi učinkovitega vodenja.

Gospod Marxer, ali je neposredna demokracija podržavljena oblika sodelovanja javnosti?

To je pravno formalizirana oblika sodelovanja javnosti, tako kot volitve. Druge oblike sodelovanja praviloma niso pravno normirane, temveč se odvijajo v sivem polju.

Razprava o vzpostavitvi vodenja, governance, se je od devetdesetih let okrepila. V kolikšni meri pa je izkušnje iz neposredne demokracije mogoče prenesti v civilnodružbene procese?

Vodenje je zelo široka tematika. Po eni strani gre za način poteka komunikacije med državami in sprejemanja odločitev.

Nacionalne države delujejo v večstopenjskih sistemih z različnimi pravnimi sistemi, pri tem pa je nacionalna država vpeta v večji prostor. Po drugi strani pa se postavlja vprašanje, kako posredovati odločitve navznoter, lastnemu prebivalstvu. To je zapleteno vprašanje, ki si ga je treba zastaviti tako na ravni nacionalnih držav kot tudi na

mednarodni ravni.

V Evropski uniji vedno znova ugotavljajo, da gre za primanjkljaj demokracije. Da bi spodbudili postopke neposredne demokracije, je prišlo do Evropske državljanske pobude – European Citizens' Initiative, njen namen pa je aktivirati državljane in spodbujati njihovo ozaveščenost o evropskih procesih in procesi odločanja. Zaradi odprave primanjkljaja demokracije navznoter si je zdaj treba prizadevati za intenzivnejše sodelovanje državljanov pri odločanju, naj si bo v obliki institucionaliziranih postopkov neposredne demokracije, kot so pobude ali referendum, ali neformalnih procesov, npr. okroglih miz, postopkih sodelovanja, javnih razpravah, politike informiranja itd.

Pravimo, da je demokracija načelo majhnega prostora. Ali procesi sodelovanja, kot je Evropska državljanska pobuda, delujejo tudi v velikih enotah, kjer manjkata prizadetost in pregled?

Prepričanje, da deluje neposredna demokracija v Švici tako dobro zato, ker gre za majhno državo, je zastarelo. Tudi v Nemčiji bi lahko o določenih vprašanjih odločali tako kot v Švici. In če naredimo korak dlje: zakaj ne bi v Evropi odločali o vprašanju, ki je skupno vsem? Ni razloga, da to ne bi bilo mogoče. V Švici so odločitve, o katerih svoje mnenje izrazita tako visokogorski kmet iz Graubündna kot bankir iz Ženeve, v različnih jezikovnih prostorih, na različnih geografskih območjih, v različnih poklicnih okoljih. Položaj v Evropi ni dosti bolj kompleksen. Tudi tukaj obstajajo različni jezikovni prostori, različna zgodovina, različna tradicija. Navsezadnje je to

komponenta, ki povezuje, če se ljudje od Ženeve preko Lugana do Chura ukvarjajo z isto zadevo. Zanimivo bi bilo pogledati, kaj bi se zgodilo v Evropi, če bi nenadoma vsi Evropejci in Evropejke sočasno razpravljali in odločali o isti zadevi.

Rezultati procesov sodelovanja pa pogosto ostajajo nezavezujoči. Udeleženci so zato razočarani, to jih odvrne od sodelovanja, vdajo se v usodo.

„Kdor zna prepričljivo govoriti, se lahko tudi bolje uveljavi“

Kdor sproži nezavezujoče procese, mora tudi pričakovati, da bodo rezultati ostali nezavezujoči. Tudi ne bi bilo prav, da bi se priporočila državljskih svetov in postopkov sodelovanja državljanov štela za zavezujoča: na koncu morajo odgovornost prevzeti ustrezno opredeljene institucije odločanja. Kadar so postopki sodelovanja odprti, ni nobenega zagotovila, da so organi sestavljeni demokratično in da zastopajo povprečje prebivalcev. Lahko se zgodi, da se pobud pogosteje udeležujejo bolj podjetni ljudje ali pa taki, ki imajo več časa. Kdor zna prepričljivo govoriti, se lahko tudi bolje uveljavi. Upati je, da bodo pobude, ki izhajajo iz postopkov sodelovanja, prevzeli pristojni organi in da bodo vključena v proces odločanja in oblikovanja javnega mnenja, pa tudi v postopek neposredne demokracije.

Ali sploh potrebujemo sodelovanje civilne družbe v smislu dopolnitve neposrednega demokratičnega odločanja ali zadostujejo že obstoječi instrumenti?

Postopki neposredne demokracije, kot so pobude ali referendum, so dobri instrumenti za preprečevanje osamosvajanja politične elite, vendar imajo omejeno obzorje, saj so selektivni in se osredotočajo na zakonodajo. Ti instrumenti največkrat ne zajemajo drugih vidikov, ki so merodajni npr. na občinski ravni, denimo prostorski razvoj ali prometne zasnove. Zato je smiselno, da se vzporedno uporabljajo drugi postopki sodelovanja državljanov. Pri tem je vseeno, ali prihaja pobuda od spodaj ali zgoraj. Tako smo se vnovič vrnili k temi vodenja (governance): pomembno je namreč, da politična elita dobi povratno informacijo prebivalstva. Navsezadnje je tudi izvajanje projekta lažje, če je obveščanje pravočasno in če se upoštevajo pomisleki prebivalstva.

Neposredna demokracija je v 20. stoletju doživela pravi razcvet, a vprašanja in izzivi postajajo vse bolj zapleteni. Je tak sistem še ustrezen?

Tudi če je svet kompleksen, to še ni razlog za povsem tehnično vlado. Demokracije si želimo in zanjo je značilno, da pri njej sodeluje tudi prebivalstvo. S tem politika in postopek odločanja ne postaneta manj smiselna, temveč imata širšo podporo, kot bi bila ta pri prenosu pristojnosti odločanja na komisijo, sestavljeno iz samih strokovnjakov. Nevarnost, da bodo sprejete odločitve napačne, je verjetno večja, kadar jih sprejemajo tehnokrati.

ZAGOVORNIK NEPOSREDNE DEMOKRACIJE

Wilfried Marxer (55) je direktor in vodja raziskovalnega oddelka za politologijo na Lihtenštajnskem inštitutu (Liechtenstein-Institut) v Bendoru/FL. K njegovim večjim raziskovalnim projektom sodijo analize volitev, medijev v Lihtenštajnu in javne komunikacije. Drugo ključno področje njegovega raziskovalnega delovanja je neposredna demokracija. V letih 1998–1999 je Marxer opravljal funkcijo vodje študijskega programa na poletni akademiji „Alpe v žarišču“, ki jo je organizirala CIPRA v sodelovanju z nekdanjo visoko strokovno šolo in današnjo Univerzo v Lihtenštajnu.

www.liechtenstein-institut.li (de)

Več je možnosti za glasovanje, nižja je volilna udeležba. Je ljudstvo utrujeno od demokracije?

O tem, ali je to res povezano s pogostostjo glasovanja, poteka živahna razprava. Razmeroma nizka udeležba v Švici je morda povezana tudi z občutkom nekakšnega zadovoljstva, tudi z demokracijo. Poznamo druge države z živahno neposredno demokracijo, kot je Lihtenštajn, kjer je volilna udeležba občutno višja kot v Švici. Odvisno od predmeta volitev namreč volilna udeležba presega 80 odstotkov.

Kakšna mora biti volilna udeležba, da je glasovanje reprezentativno?

Ne gre za reprezentativnost, ampak zavezanost, kar pa je spet odvisno od vsakokratne ureditve. Ali je izid referendumu za parlament zavezujoč? Kako je z možnostjo pritožbe na ustavnem sodišču? Ali je potreben kvorum glede udeležbe ali stopnje konsenza za sprejetje odločitve?

Se vam zdi kvorum udeležbe smiselni?

Ne. Italijanski primer kvoruma 50-odstotne udeležbe kaže, da lahko pride do absuradne situacije, do katere je prišlo junija lanske leto, ko je takratni ministrski predsednik Silvio Berlusconi volivce pozival, naj se referendumu ne udeležijo. Z demokratičnega stališča je to katastrofalno!

V Lihtenštajnu ima zadnje besedo knez. Ali v Lihtenštajnu zato ni neposredne demokracije?

Lihtenštajn ima zelo kompleksno strukturo ustave, govorimo tudi o dualistični ustavi z dvema nosilcema najvišje državne oblasti, knezu in ljudstvu. Zaradi tega to ni država

neposredne demokracije, že zato ne, ker ima knez pooblastilo za kaznovanje. On je tisti, ki predstavlja drugi steber države. Kljub temu pa veliko večino odločitev vendarle sprejmeta predstavniška organa, parlament (Landtag) in vlada kot izvršilni organ in le v izjemnem primeru se izvršuje postopek neposredne demokracije na podlagi ljudske iniciative ali referendumu. V tem smislu Lihtenštajn ni država neposredne demokracije – sicer pa se na tem svetu nobeni državi ne vlada samo prek neposredne demokracije.

„Prebivalce je treba pritegniti k sodelovanju“

Pri ocenjevanju kakovosti neposredne demokracije je, pričakovano, na prvem mestu Švica. Je Švica idealna oblika neposredne demokracije?

Bolj kot to je simbolični primer. Velik odstotni delež referendumov, ki jih izpeljejo na globalni ravni, dejansko odpade na Švico. So pa tudi kritiki, ki omenjajo sorazmerno nizko udeležbo v Švici in dvomijo o racionalnosti izvedbe glasovanj, ki so na meji načel pravne države.

Alpskim državam sledita na drugem mestu Slovenija in Italija, kar je presenetljivo. Je Italija „ovca v volčji preobleki“?

Neposredna demokracija v Italiji je sorazmerno živahna, ima pa težave s kvorumom udeležbe, kot je že bilo omenjeno. Poleg tega instrumenti niso tako zavezujoči kot v Švici.

Prav tako je presenetljivo, da je Slovenija, nekdanja komunistična država, tako visoko na lestvici. Kako si to pojasnujete?

Po izkušnji, ki jo je pridobila kot del komunistične države Jugoslavije, je Slovenija po osamosvojitvi razvila nekakšen „demokratični refleks“. Zgledovala se je po

švicarskem sistemu. Kakovost neposredne demokracije torej lahko utemeljimo kot antikomunistično in antiavtoritativno.

Francija in Avstrija sta bili ocenjeni kot „previdni“. Ali neposredno demokracijo krepi ali jo ukinjata?

Tam se ne dogaja prav veliko. Francija pravzaprav nima instrumentov neposredne demokracije, ki jih lahko ljudstvo uporablja na lastno pobudo, da bi doseglo zavezujoče odločitve. Občasno se uporabljajo plebiscitarni postopki, s katerimi predsednik države poskuša pridobiti podporo ljudstva. Kar pa ne pomeni, da je to demokratičen postopek, taki načini izpraševanja obstajajo namreč celo v diktaturah. Avstrija je doslej izvedla šele dva nacionalna referendumu z zavezujočim značajem, prvič o jedrski elektrarni v Zwentendorfu, ko je bila ta že dokončana, in sicer z zavrnitvijo predloga. Na drugem referendumu pa se je odločalo o pristopu Avstrije k Evropski uniji. To je povezano s politično kulturo Avstrije: predstavniški organi in vladavina prava imata pri Avstrijih pomembno mesto in ti postopkov neposredne demokracije ne iščejo, podpirajo ali pozdravljajo.

Nemčija je na lestvici poleg Grčije kot zadnja „stara“ država EU daleč zadaj. Ali procesi sodelovanja Nemcem ne ustrezajo?

Pri Nemčiji je drugače. Ocenjevanje se nanaša na nacionalne države, medtem ko se zvezne enote ne upoštevajo. Postopki neposredne demokracije različnih oblik obstajajo v vseh zveznih deželah: tako npr. obe zvezni deželi v alpskem loku, Baden-Württemberg in Bavarska, poznata postopke neposredne demokracije. ▲

Intervju: Barbara Wülser

CIPRA International

Varovalni gozd potrebuje sodelovanje vseh

Če hočemo, da bodo gozdovi prilagojeni podnebnim spremembam in da bodo tudi v prihodnje opravljali varovalno funkcijo, jih je treba na to pripraviti. Ena od možnosti za to so t. i. forumi za gorski gozd, v okviru katerih predstavniki gozdarstva, lovstva in turizma skupaj pripravljajo ustrezne ukrepe. Tu so še medregionalni tečaji na Bavarskem in Tirolskem, ki so namenjeni poglobljeni obravnavi znanja s tega področja.

Oberammergau, kjer poteka svetovno znan pasijon, leži v idiličnih Ammergauskih Alpah na Zgornjem Bavarskem v Nemčiji. Poleg strmih pečin Kofla so okoliško pokrajino zaznamovali zlasti pašniki in gorski gozdovi. Hudourniki, kot je Grosse Laine, se izlivajo v reko Ammer. Lepa pokrajina je izjemen turistični potencial občine, a v njej se skrivajo tudi naravne nesreče, ki bi jim bili prebivalci Oberammergaua izpostavljeni na milost in nemilost, če ne bi bilo varovalnih gozdov in če ne bi bilo zagotovljeno urejanje oz. vzdrževanje lokalnega hudournika. Kot v številnih drugih krajih se tudi tukaj večina domačinov in turistov sploh ne zaveda, kako pomembne so storitve varovanja, ki jih zagotavljajo prav gorski in varovalni gozdovi. Zaradi napovedanih učinkov podnebnih sprememb na alpski prostor so gozdarski strokovnjaki in lastniki gozdov že začeli pospeševati ukrepe, s katerimi želijo gozdove prilagoditi na spreminjajoče se podnebne razmere. V ta namen so se v okviru bavarskega programa varstva podnebja do leta 2020 začele izvajati dejavnosti za ohranitev gorskega gozda (Bergwaldoffensive – BWO). Eden od ciljev, zastavljenih v BWO, je tudi vključevanje vseh prizadetih v projekte. Da bi bilo izvajanje uspešno, varovalni gozd pa bi lahko tudi v prihodnje opravljal svojo funkcijo, bo seveda nujno skupno prizadevanje vseh uporabnikov gorskega gozda.

USKLAJENO DELOVANJE

Ko so iz urada za prehrano, kmetijstvo in gozdarstvo v zgornjebavarskem Weilheimu leta 2009 ob podpori projekta Interreg poslali vabilo na prvo srečanje foruma za gorski gozd v Oberammergauu, je bilo zanimanje zelo veliko (gl. uokvirjeno besedilo), saj so se srečanja poleg županov in občinskih svetnikov, predstavnikov lastnikov zemljišč, planšarjev, lovskih družin in lovcev udeležili tudi organi oblasti, predstavniki turističnega združenja in krajevne organizacije za varstvo narave. „Pravzaprav sem pričakoval, da bo to spet ena v poplavi informativnih prireditev, a tam so nas res spraševali, kaj si želimo!“ je bila ena od značilnih izjav udeležencev ob koncu prvega zasedanja, na katerem se je skupaj odločalo o nadaljnjem delovanju foruma. V treh delovnih skupinah za lovstvo, pašništvo in turizem oz. varstvo narave delo poteka intenzivno, na sejah foruma se rezultati redno zbirajo in med seboj usklajujejo, potekajo tudi dogovarjanja o nadaljnjem delovanju. Leta 2010 je bil dosežen prvi

Člani foruma za gorski gozd so javnosti predstavili prvi doseženi uspeh: projekt nove ureditve pašnikov.

uspeh: na območju Laber-Aufacker so začeli urejati pašne površine. Ugotovitve župana Arna Nunna so pozitivne: „Razprave na forumu za gorski gozd jasno ponazarjajo, kateri so ciljni konflikti pri posameznih skupinah. Šele tako sploh lahko dosežemo medsebojno razumevanje. Izzive lahko sedaj rešujemo skupaj.“ ▲

Monika Arzberger, dipl. gozd. inž.

Bavarski deželni inštitut za gozd in gozdarstvo, Freising/D

TRAJNOSTNO UPRAVLJANJE GORSKIH IN VAROVALNIH GOZDOV

Projekt „Plattform in forumi za gorski gozd na Tirolskem in Bavarskem“, ki ga v okviru medregionalnega sodelovanja izvajajo bavarski deželni inštitut za gozd in gozdarstvo, Tirolska deželna uprava za gozdarstvo in Katedra za gozdno in okoljsko politiko Tehniške univerze v Münchnu, spremlja tirolske občine, ki si v partnerskem sodelovanju prizadevajo za ohranitev lokalnih varovalnih gozdov, in bavarske forume za gorski gozd preko nemško-avstrijske državne meje. Cilj projekta je prepoznati in širiti trajnostno delujoče oblike in postopke sodelovanja na področju upravljanja gorskih in varovalnih gozdov. To se je zgodilo npr. z organizacijo nadaljnjega usposabljanja za posameznike, ki spremljajo izvrševanje tovrstnih participativnih postopkov. Leta 2012 so na Tirolskem organizirali že tretji medregionalni tečaj, ki mu je delovna skupnost alpskih gozdarskih društev podelila alpsko nagrado za varovalni gozd 2011.

www.lwf.bayern.de (de)

35 Čadržanov odločitve sprejema skupaj.

Upravljanje vasi Čadrg: vse na „štuporamo“

Davno tega so se kmetje v Bohinju uprli zemljiškemu gospodu. Ta je upor zatrl, može obsodil na smrt, ženske izgnal, a jim dovolil, da s seboj vzamejo le to, kar lahko odnesejo na hrbtu. In so izbrale – svoje može in jih odnesle čez bohinjske hribe proti zahodu. Na terasi med strmimi pobočji tolminskih gora in visoko nad prepadno sotesko Tolminke je nastalo novo naselje: Čadrg. Tako pripoveduje legenda.

V začetku 20. stoletja je v vasi, ki leži 700 metrov nad morjem v robnem delu Triglavskega narodnega parka, živel 260 ljudi, danes jih je le 35. O vsem, kar zadeva življenje vasi, se Čadržani dogovarjajo skupaj. Starši morajo svoje otroke vsak dan voziti v šolo v dolino. Cesto, ki vodi do vasi, so zgradili vaščani sami s prostovoljnim delom, v stavbi nekdanje šole pa so uredili terapevtsko komuno za mlade odvisnike iz mest.

V vasi so z denarjem Fordovega sklada uredili novo, sodobno sirarno, kjer po starem receptu izdelujejo sir tolminec. Sirarno upravlja več kmetij, pridelani sir pa si razdelijo glede na oddano količino mleka po tradicionalnih pravilih, ki so v veljavi že mnogo rodov. Štiri kmetije so registrirane kot ekološke, pet kmetij pa poleg mlečne živinoreje prideluje tudi ekološke poljščine in zelenjavo – čadrški sir, korenje, grah in krompir prodajajo na svoji stojnici v Tolminu in Ljubljani.

A kdo je tisti, ki odloča v resnici? Gospodinje iz Čadrga ne dvomijo: „Tukaj imamo že od nekdaj ženske glavno besedo!“ ▲

Marjeta Keršič-Svetel
Podpredsednica CIPRE International

V francoskih Alpah je za učinkovitejše usklajevanje javnih ukrepov odgovoren regionalni odbor.

Comité de massif: odločati in načrtovati

Na podlagi zakona o gorah iz leta 1985 je bil za vsako francosko pogorje, tako tudi za Alpe, ustanovljen odbor, ki skrbi za njegov razvoj, upravljanje in varstvo. Odbori sestojijo iz treh organov: predstavnikov lokalnih organov, predstavnikov gospodarstva in predstavnikov društev, naravnih parkov in stroke.

Odbor Comité de massif ima svetovalno funkcijo, ukvarja se z razvojno politiko posameznega pogorja in mora predvsem zagotavljati, da so javni ukrepi bolje usklajeni, storitve pa organizirane učinkoviteje. Odbor za Alpe spada v Delegacijo za urejanje prostora in regionalni razvoj na območju Alp (DATAR Alpes). CIPRA Francija je uradna članica odbora.

Odbor opravlja posvetovanja o številnih temah, najpogostejše o novih gradbenih projektih v turizmu, ki v javnosti sprožajo živahne razprave. Od leta 2005, ko je začel veljati zakon o razvoju podeželja, je odbor pristojen tudi za medregionalni prostorsko-ureditveni in razvojni načrt za območje Alp (SIMA). Načrt, ki je bil sprejet junija 2006, določa medregionalno politiko za pogorja za naslednje petnajst- do dvajsetletnoobdobje in je tako tudi orodje odločanja in obenem načrt za prihodnost.

Zaradi pereče aktualne problematike, kot so podnebne spremembe ali socialnodemografske spremembe kot tudi druge pomembne zakonske novosti, je bilo treba predelati načrt za l. 2010 in 2011. CIPRA Francija je poleg drugih organizacij, kot je npr. Mountain Wilderness, intenzivno sodelovala pri vsebinskem in redakcijskem delu in zagotovila, da so bili v tem strateškem načrtu upoštevani vidiki, pomembni za francoske Alpe. ▲

Alexandre Mignotte
CIPRA France

Pripravljeni poslušati in spoštovati

Za procese vodenja ni receptov. Posamezni primeri, okvirni pogoji in povezave med udeleženi so preveč različni. Nekaj opornih točk, ki kažejo, kaj je pri pogajanjih o različnih interesih pomembno za doseg trajnih rezultatov, pa vendarle obstaja.

1. RAZJASNITEV IZHODIŠČ

- Za kaj pravzaprav gre?
- Katere probleme je treba razrešiti?
- Kakšna je časovna ali prostorska razsežnost projekta?
- Kaj hočem doseči sam? Kakšne možnosti imam za delovanje?
- Kakšen je zakonski okvir? V kolikšni meri je sodelovanje oz. udeležba sploh mogoča?
- Kakšna je moja vloga?
- Sem pobudnik ali prizadeta stran? Komu sem odgovoren?

2. OCENA INTERESOV

- Koga zadeva ta projekt? Na kakšen način?
- Kakšni so interesi, kakšna je vloga posameznih subjektov?
- Kdo lahko s kom sodeluje in kdo ne? Gre pri tem za strokovna vprašanja ali tudi za osebne zadeve?
- S kom lahko sodelujem? S kom imam težave? Zakaj?
- Ali je že kdaj prej prišlo do podobnih konfliktov? Kaj se lahko iz njih naučimo?

3. PRIPRAVA POGAJANJ

- Kaj je lahko sploh predmet pogajanj in kaj ne? Kako velik je maneverski prostor?
- Kakšni so cilji pogajalskega procesa? Kaj je mogoče doseči na koncu?
- Kdo naj bi sodeloval pri pogajanjih in kdo ne? Kdo odloča o tem?
- Kaj se zgodi z rezultati pogajanj? V kolikšni meri so ti zavezujoči? Kako pozneje poteka njihovo uresničevanje?
- Kako poteka proces: katere faze in katere mejnike moramo predvideti? Katere metode se zdijo primerne za uspešen izid pogajanj?
- Kakšna je struktura procesa? Kdo bo prevzel posamezne naloge?
- Kdo proces moderira in spremlja?

4. POGAJANJA

- Kakšna so pravila glede medsebojnih odnosov? Kako jih skomunicirati navzven?
- Kje in kako pogosto se srečujejo udeleženci?
- Kako udeleženci ravna v primeru nepredvidenih dogodkov, kot so nova vprašanja, konflikti, zunanji vplivi?
- Kako poteka sprejemanje odločitev? Kaj se dogaja s stališči manjšine?
- Ali so rezultati oblikovani tako, da si jih ni mogoče razlagati preveč ohlapno?
- Ali je poznejša izvedba rezultatov dovolj konkretno definirana?

5. IZVAJANJE IN SPREMLJANJE

- Kako je treba izvajati spremljanje in poznejše vrednotenje rezultatov? Kateri kazalci za to se zdijo primerni?
- Kateri „krizni instrumenti“ so predvideni, če izvajanje ne bi bilo uspešno?
- Kaj se lahko naučimo iz procesa in njegovih rezultatov? Kaj bi naslednjič storili drugače?

Močna in trdna mreža za Alpe

Skupaj v prihodnost: vsakoletna srečanja predsednikov in direktorjev v Schaanu so namenjena izmenjavi idej in oblikovanju vizij (na sliki: februar 2012).

Kdor bo prebiral društvene anale CIPRE, bo hitro ugotovil, da so bili uspehi mogoči takrat, ko so se ljudje združili prek meja in si skupaj prizadevali za iste cilje. In tako je tudi danes, šest desetletij po ustanovitvi Mednarodne mreže za varstvo in trajnostni razvoj Alp (CIPRA).

Neposredni povod za ustanovitev CIPRE 5. maja 1952 v nemškem Rottach-Egernu so bili veliki projekti, kot npr. načrtovana gradnja hidroelektrarn na območju narodnega parka Gran Paradiso v Italiji in na italijansko-švicarskem obmejnem območju. A brez spoznanja, da se bodo skozi prizmo gospodarske rasti v povojnem obdobju s podobnimi težavami srečale vse alpske države, tako skupno delovanje najbrž ne bi bilo mogoče, saj je za to potrebno poznavanje razmer v drugih državah.

Edith Ebers, glavna pobudnica ustanovitve društva, se leta 1969 v pismu takratnemu predsedniku Willyju A. Plattnerju spominja

CIPRA JE IN BO PRAZNOVALA:

- skupaj s sodelavci 5. maja v nemškem kraju Rottach-Egern,
- skupaj s prijatelji Alp na pohodu „AlpinePower“ po Alpah,
- pri prideditvah nacionalnih predstavništev alpskih držav
- 4. septembra na Alpskem tednu v Poschiavu

Več informacij boste našli na www.cipra.org/sl/60-let

takole: „Kot sem že pripovedovala, smo tam – še vedno v vzdušju, kakršno je vladalo po koncu strašne vojne in padcu nacizma – izvedeli, da se pripravljajo najrazličnejši večji posegi v naravno okolje. Načrti za zgrešene posege v reke in jezera so že bili pripravljeni, v Franciji so nameravali izpeljati preusmeritev rečnih tokov, v Avstriji bi uničili Krimmske slapove, v Italiji pa so hoteli na Matterhornu zgraditi svetilnik.“

IZMENJAVA KREPI

Ko CIPRA danes v Rottach-Egernu, v istem kraju kot pred šestimi desetletji, proslavlja svoj jubilej, je pogled na svet seveda drugačen. Alpe so še vedno občutljiv življenjski prostor in tudi pritiski na naravno okolje niso prav nič manjši. A dejstvo, da je dolgoročno obstojno le to, kar je trajnostno v ekološkem in socialnem pogledu, je danes že zasidrano v naši zavesti. Pojem trajnostnosti je zelo aktualen in ni ga politika ali menedžerja, ki ga ne bi postavljala v središče pozornosti, kljub temu pa vendarle pogosto obstane le v izjavah o namerah in postane prikladna fraza – prednost pa imajo drugi, ekonomski interesi.

Vsak uspeh temelji na dolgotrajnem procesu ozaveščanja. Številni ljudje v Alpah si vedno znova zelo prizadevajo, da bi se vsi za korak približali viziji človeškega delovanja, ki je v soglasju z naravo. Moč za tako ravnanje, ki se je doslej zdelo brezupno, črpajo iz spoznanja, da imajo tudi drugi identične cilje in je zato treba držati skupaj, ter

da so kje drugje našli rešitve za probleme, ki se njim zdijo nepremostljivi, poleg tega pa tudi da so za svoje projekte deležni podpore in da lahko svoje izkušnje in znanje delijo z drugimi.

Šest desetletij let po ustanovitvi CIPRE ideja o povezovanju še nikoli ni bila tako aktualna, kot je danes. Meje pa sicer še vedno obstajajo tako na zemljevidu kot v naših glavah. A problemi so že zdavnaj zavzeli take razsežnosti, da jih ni mogoče več reševati samo tako, da se kratkovidno oziramo v svoj mali svet. Poiskati je treba rešitve, ki so skupne, interdisciplinarne, čezmejne, ne da bi pri tem pozabili na krajevni vidik.

S svojimi nacionalnimi in regionalnim predstavništvom in okoli stotimi članskimi organizacijami v vseh alpskih državah poskuša CIPRA vsa ta dejstva tudi dejansko upoštevati. Na lokalni ravni poskuša z ljudmi vzpostaviti dialog, navezuje stike z znanstvenoraziskovalno sfero, povezuje ljudi in organizacije z različnih področij in iz različnih držav. V sodelovanju z vsemi naštetimi skupinami različnega izvora se tako spopada z izzivi na območju Alp.

NOVI VIRI ZA ALPE

V jubilejnem letu je CIPRA naredila še en korak naprej, saj želi v svoje delovanje intenzivneje vključiti mlado generacijo in njene probleme, obenem pa za to idejo navdušiti in usposobiti tudi druge udeležence na območju Alp. Svojo vlogo vidi kot organizacija, ki bo spremljala in tudi omogočala okrepljeno sodelovanje mladih, za to pa je poleg političnega sodelovanja potrebna tudi okoljska vzgoja. Ta je pomembna za ozaveščanje mladih o njihovem življenjskem prostoru. Prvi rezultati je sodelovanje z mladinskim parlamentom Alpske konvencije, ki bo leta 2012 zasedal v Lihtenštajnu. CIPRA bo poleg tega mladim omogočila udeležbo na 3. Alpskem tednu septembra 2012 v Poschiavu/CH, sama pa se bo na ta način seznanila z idejnimi svetom mlade generacije.

Barbara Wülser

CIPRA International

Fotografija leva stran: Martin Wälschli, desna stran: F. Lense

KAJ DELAMO

STREHA ZA ALPE

Ljudi in organizacije, ki se zavzemajo za uresničevanje trajnostnega razvoja v Alpah, povezuje CIPRA prek jezikovnih, kulturnih, geografskih in političnih meja že od svoje ustanovitve leta 1952, kot krovna organizacija pa od leta 1975. Njeno članstvo sestavlja več kot sto združenj, organizacij in oseb.

POLITIČNA PRIZADEVANJA

CIPRA si prizadeva, da bi alpska politika imela na mednarodni ravni večjo težo. Pomemben mejnik v tem smislu je leto 1991, ko je bila podpisana Alpska konvencija. CIPRA sodeluje v organih Alpske konvencije kot uradna opazovalka, oblikuje nove zamisli in izhodišča za razpravo o aktualnih vprašanjih ter kritično presoja stališča, strategije in akcijske načrte.

SPODBUDE ZA ALPSKA MESTA IN OBČINE

Leta 1996 je CIPRA sodelovala pri ustanovitvi Omrežja občin „Povezanost v Alpah“ in od takrat dalje tudi daje spodbude za nadaljnji razvoj omrežja, izvaja projekte in zanj opravlja administrativna dela. CIPRA vodi tudi sekretariat društva „Alpsko mesto leta“, ki je bilo ustanovljeno leta 1997, in prav tako izvaja projekte.

CELOVITO OBVEŠČANJE NA VSEALPSKI RAVNI

CIPRA komunicira v več jezikih, celovito in zanesljivo. Od leta 1984 izdaja tematsko revijo Alpe na odru (pred tem: CIPRA Info). V letu 2002, mednarodnem letu gora, je začela izdajati še e-novice alpMedia in s tem vzpostavila pomemben vir informacij iz alpskega prostora. Glasilo redno poroča o aktualnem dogajanju in objavlja informacije o prireditvah v Alpah. Informacije, objavljene na spletni strani www.cipra.org, se redno posodablja.

POSREDUJEMO ZNANJE, OPOGUMLJAMO K DEJANJEM
CIPRA spodbuja druge k ukrepanju in z izvajanjem projektov kaže, kako graditi hiše, ki proizvedejo več energije, kot jo porabijo, kako vzpostaviti povezovalna območja, ki bodo živalim in rastlinam omogočala selitve in razmnoževanje, kako varovati podnebje in se prilagajati podnebnim spremembam, ne da bi pri tem obremenjevali naravo. Vodilo CIPRE pri tem ostaja: Učimo se od drugih in skupaj z njimi.

www.cipra.org

Vsi alpski jeziki in kulture v enem čolnu na letni strokovni konferenci leta 1963 v Bad Ausseeju/A.

V prihodnost z Brunom S. Walderjem

Novi direktor CIPRE International je 1. maja 2012 postal Bruno Stephan Walder. 58-letni Švicar je pred tem opravljal vodilno funkcijo v švicarskem Zveznem uradu za okolje, kjer je na področju švicarske okoljske politike dosegel kar nekaj pomembnih mejnikov. Walder, diplomirani geografi po poklicu, je dobro seznanjen tudi z vlogo opazovalke, ki jo ima CIPRA pri Alpski konvenciji, saj je v organih konvencije doslej zastopal organizacijo Alparc. Njegova želja je, da bi lahko ljudje v Alpah postali sami odgovorni za oblikovanje razvoja alpskega prostora. „Mislim, da je pomembno, da si pri tem za iskanje rešitev prizadevajo v sodelovanju s prebivalci mest, ki ležijo ob alpskem območju.“ CIPRA se lahko na tem področju izkaže s posredovanjem lastnih izkušenj, v posredniški vlogi pa se vidi tudi sam kot direktor CIPRE. Bruno Stephan Walder je nasledil dolgoletnega direktorja Andreasa Götz, ki se je odločil za samostojno pot.

CIPRA prejela nagrado

Člani Nizozemskega kraljevega združenja alpinistov in gorskih športov (NKBV) so v spletnem vprašalniku, v katerem so iskali najbolj trajnostno organizacijo leta, največ glasov namenili prav CIPRI in jo tako nagradili za njena dolgoletna prizadevanja pri uresničevanju varstva in trajnostnega razvoja v Alpah, pa tudi za angažirano delovanje pri uveljavljanju gorskih športnih dejavnosti, ki so sprejemljive za okolje. Alpe vsako leto obišče okoli milijon nizozemskih turistov. Med njimi je mnogo planincev in od teh je približno 55.000 članov nizozemskega NKBV, sicer največje planinske zveze zunaj alpskega območja. Za trajnostno nagrado so se potegovali tudi avtorji projekta nove planinske kočje Monte Rosa v švicarskem Valaisu in podjetje za proizvodnjo gorniške opreme Patagonia. Nagrada je bila letos podeljena prvič. www.cipra.org/sl/uspehi

Mladi se preizkušajo v „visoki politiki“

80 mladih iz sedmih držav se je prve dni marca zbralo v Lihtenštajnu, kjer so se udeležili mladinskega parlamenta Alpske konvencije (YPAC), na katerem so razpravljali o prihodnosti svojega življenjskega, tj. alpskega prostora. Središčna tema razprav se je letos navezovala na vprašanje, kako doseči večjo energijsko učinkovitost. Rezultat enotedenskega zasedanja je seznam zahtev, ki vsebujejo predloge za zmanjšanje nepotrebne porabe električne energije. Oblikovati lastna stališča, jih ustrezno ubesediti in podpreti z argumenti, pridobiti zaveznike, prepričati drugo stran in vse to v javnem prostoru – take so zahteve, ki jih parlament postavlja parlamentarcem. Mladi so se odrezali profesionalno, nadedli so si kravate, razpravljali v angleškem jeziku in ko jim je predsednik dal besedo, je bilo slišati vljuden „Thank you, Mr. President.“ YPAC 2012 pomeni začetek tesnejšega sodelovanja med YPAC in CIPRO, ki tukaj nastopa v vlogi soorganizatorice. Mladi bodo v tem partnerstvu lahko tako z izkušnjami kot s stiki CIPRE pridobili veliko pozitivnega, YPAC pa bo CIPRI odprl vstop v miselni in idejni svet mladih in ji tako dal nove spodbude za prihodnje projekte. www.ypac.eu (en)

Na zasedanju mladinskega parlamenta so mladi razpravljali o energiji.

Dejavni tudi zunaj alpskega območja

Dajati dober zgled in na gorskih območjih graditi javne stavbe skladno z ekološkimi standardi je izziv, pred katerim niso samo Alpe. CIPRA in Omrežje občin „Povezanost v Alpah“ sta za to nalogo uspela pridobiti partnerje tudi v drugih gorskih regijah. V okviru projekta MountEE, namenjenega spodbujanju energijsko učinkovite gradnje v gorskih regijah, se je tako v šestih alpskih regijah, Pirenejih in Skandinaviji začela trajnostna in energijsko učinkovita gradnja oziroma prenova 25 občinskih pilotnih objektov. V projekt so vključeni številni lokalni in regionalni akterji strokovno pomoč pa jim zagotavljajo strokovnjaki iz avstrijskega Vorarlberga, dobro znanega po svojem tehničnem znanju in izkušnjah na področju energijsko učinkovite gradnje. Izvajanje projekta MountEE bo tri leta sofinancirala EU v okviru programa Intelligent Energy Europe. CIPRA je kot vodilna partnerica prevzela usklajevanje projekta, odgovorna pa je tudi za odnose z javnostmi.

Iščejo se praktikanti in praktikantke!

Za zainteresiranim in angažiranim posameznikom omogoča CIPRA na svojem sedežu v Schaanu v Lihtenštajnu opravljanje šestmesečne prakse, s tem pa tudi možnost pridobitve bogatih delovnih izkušenj in podroben vpogled v raznolikost delovanja mednarodne nevladne organizacije. Od kandidatov in kandidatke pričakujemo zaključeno visokošolsko izobrazbo, zelo dobro znanje nemškega in angleškega jezika, pa tudi znanje vsaj še enega alpskega jezika. Dobrodošli so tudi kandidati in kandidatke, ki ne prihajajo iz nemško govorečih alpskih držav in se ukvarjajo s področjem komunikacije. Več informacij o opravljanju prakse si lahko preberete na spletnih straneh CIPRE. www.cipra.org

Fotografija leva stran: Caroline Begle / CIPRA International; desna stran: CIPRA International

Obnovljive Alpe v Valposchiavu

Na katerih virih gradijo prebivalci Alp svojo prihodnost? So podnebne spremembe lahko priložnost? Kaj storiti, da bi se razvojne perspektivne odprle tudi mladi generaciji? Odgovore na vsa ta vprašanja kot tudi na vprašanje, do kolikšne mere so Alpe sploh obnovljive, bodo iskali udeleženci Alpskega tedna od 5. do 8. septembra 2012 v švicarskem Valposchiavu. Osrednjo temo prireditve – obnovljive Alpe – bodo poglobljeno obravnavali na seminarjih, predavanjih, razstavah in strokovnih ekskurzijah. Predstavitev projektov in organizacij bo potekala na mestnem trgu. Mednarodna prireditev pa bo predvsem priložnost za srečanje znanstvenikov, politikov, okoljevarstvenikov in ljudi, ki živijo v Alpah ali tam preživljajo svoj prosti čas. Alpski teden 2012 bo potekal v času švicarskega predsedstva Alpski konvenciji in tako predstavljal okvir za XII. Alpsko konferenco, ki bo potekala sočasno in na kateri okoljski ministri in ministrice alpskih držav oblikujejo skupno alpsko politiko. Dogodek bo organiziralo več mednarodnih združenj, med njimi tudi CIPRA in Omrežje občin „Povezanost v Alpah“ www.alpweek.org

Vse v znamenju governance?

Demokracija in participacija sta prevzeti in ne domači besedi. „Good governance“ je spet ena tistih modnih fraz, za katero nihče ne ve, kaj pravzaprav pomeni. A vsi želijo sodelovati in soodločati. Zadnje čase celo v severni Afriki, kjer demokracija ni nekaj povsem običajnega in sploh ni jasno, kaj vse se bo na koncu izcimilo. Seveda imajo tudi tam ljudje pravice, ampak včasih se je vedelo, kam poklicati, če si hotel naročiti nafto, če pa nenadoma izbruhne kaos, pa se ne ve več, kdo bo poskrbel za dobavo. Nekaj podobnega se dogaja tudi v Alpah: kar naenkrat vsi razpravljajo o temi, ki se ji reče „governance“, in zahteve po njej dežujejo z vseh možnih strani: od priseljencev, tujcev, žensk. Nenadoma želijo vsi sodelovati v razpravi, čeprav so ravno v Alpah mnoga stoletja kar dobro shajali brez „good governance“. „Zakaj si želeli sprememb, če pa je dobro tako, kot je sedaj,“ pravi Kitajec. Kot direktor CIPRE vam lahko kar iz lastnih izkušenj povem, da tudi v sekretariatu odločajo predvsem ženske, ki pa mi sicer dopovedujejo, da jim ni treba zagotavljati manjšinskih pravic, saj da ženske na tem planetu tako ali tako predstavljajo večino. No, pretiravati spet ni treba. In če malce bolje pogledajo, koliko predsednikov je CIPRA imela v zadnjih šestdesetih letih, med katerimi ni niti ene same predsednice, lahko rečemo, da se je vse še kar dobro obneslo. Kakorkoli že, ustanovil sem svoje podjetje, v katerem sem edini delničar, predsednik uprave, direktor in edini zaposleni. Tu se ni treba ukvarjati z vprašanji o „governance“. Vam pa v slovo le ponujam nasvet: nikoli ne spustite prostovoljno vseh niti iz rok! Dopustite več demokracije in sodelovanja tam, kjer imate proces trdno v svojih rokah, kjer že vnaprej poznate končni rezultat. Tako sem sam vedno ravnal pri CIPRI.

Želim vam vse dobro.

Vaš, sedaj že nekdanji direktor CIPRE International,

Andreas Götz

IZ NASLEDNJE ŠTEVILKE

ALPENAODRU 97/2012

mladina@lpe

Udejanjanje načela trajnosti pomeni, da imajo prihodnji rodovi enake možnosti za razvoj kot njihovi predhodniki. A pri soočanju s trajnostnim razvojem pogosto pozabljamo na mlade. Vlade, lokalne in regionalne oblasti, nevladne organizacije, društva in tudi zavarovana območja mladih ne vključujejo. Kaj pomenijo Alpe mladim, ki odraščajo v alpskem prostoru? Kako mlade vključiti v procese? V naslednji številke revije Alpe na odru bomo razkrili, kaj se v Alpah dogaja pri sodelovanju mladih v postopkih odločanja in oblikovanja politik, in poskušali pojasniti, kaj potrebujejo mladi, da bi lahko s svojim delovanjem prispevali k političnim in okoljskim temam.

Naslednja številka bo izšla jeseni.

Fotografija: Eric Vazzoler / Zeitenspiegel